

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ
Hevesy György Kárpát-medencei Kémiaverseny, 7. évfolyam, 2020. március 27.

1. feladat

1. olvadás	6. telített oldat
2. oldódás	7. vegyület
3. endoterm (vagy hőelnyelő)	8. kristályos (vagy szilárd)
4. bomlás	9. keverékek
5. elem(ek)	10. szublimáció

10 pont

2. feladat

a) F	f) O	k) Fe
b) C	g) Ba*	l) Cu
c) P	h) Cl	
d) Li	i) Ca	
e) H	j) Al	

*Elfogadható még a La–Hg közti mellékcsoportbeli elemek valamelyikének megadása is.

12 pont

3. feladat**

- elem: *d*
vegyület: *b, g, h*
keverék: *a, c, e, f* 8 pont
 - a) F b) K c) F d) K e) K f) F g) K* 7 pont
 - Mert a rézolvadék *sűrűsége nagyobb*, mint a kohóban lévő többi anyagé. 1 pont
 - 1000 Ft-hoz 20 darab érmét kell venni: $m = 20 \cdot 7,7 \text{ g} = 154 \text{ g}$ 1 pont
Az ötvözet 75%-a réz, így a réz tömege: $154 \text{ g} \cdot 0,75 = 115,5 \text{ g}$ (**kb. 116 g**) 1 pont
- 18 pont**

4. feladat

	<i>Legkisebb</i>	<i>Legnagyobb</i>
1.	<i>b</i>	<i>c</i>
2.	<i>c</i>	<i>a, b</i>
3.	<i>b</i>	<i>a</i>
4.	<i>a</i>	<i>b, c</i>
5.	<i>a, b</i>	<i>c</i>
6.	<i>c</i>	<i>a, b</i>
7.	<i>a, c</i>	<i>b</i>
8.	<i>c</i>	<i>b</i>
9.	<i>b</i>	<i>c</i>
10.	<i>a, b</i>	<i>c</i>

Minden cellába írt hibátlan válasz 1 pont.

20 pont

** Az esettanulmány készítéséhez felhasznált források:

<http://members.iif.hu/visontay/ponticulus/rovatok/hidverok/vekerdi.html>

<http://www.termesztvilaga.hu/szamok/tv2003/tv0305/bakos.html>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Színesfémkohászat>

N.N. Greenwood, A. Earnshaw: *Az elemek kémiája*

5. feladat

$$2,4 \cdot 10^{23} \text{ darab részecske: } 2,4 : 6 = 0,4 \text{ mol} \quad (1)$$

A)

$$V = (2 \text{ cm})^3 = 8 \text{ cm}^3 \quad (1)$$

$$\text{Az anyag sűrűsége: } \rho = 7,2 \text{ g} / 8 \text{ cm}^3 = \mathbf{0,9 \text{ g/cm}^3}. \quad (1)$$

$$\text{Az anyag moláris tömege: } M = 7,2 \text{ g} : 0,4 \text{ mol} = 18 \text{ g/mol} \quad (1)$$

Ez az anyag a **víz, azaz a jég** (H₂O) lehet. (1) 5 pont

B)

$$M(\text{CO}_2) = 44 \text{ g/mol} \quad (1)$$

$$0,4 \text{ mol szén-dioxid tömege: } 0,4 \cdot 44 \text{ g} = 17,6 \text{ g} \quad (1)$$

$$V = 17,6 \text{ g} : 1,96 \text{ g/dm}^3 = \mathbf{8,98 \text{ dm}^3} \quad (1) \quad 3 \text{ pont}$$

C)

$$0,4 \text{ mol higany tömege: } 0,4 \text{ mol} \cdot 200 \text{ g/mol} = 80 \text{ g} \quad (1)$$

$$\rho = 80 \text{ g} / 5,88 \text{ cm}^3 = \mathbf{13,6 \text{ g/cm}^3} \quad (1) \quad 2 \text{ pont}$$

10 pont**6. feladat**Az **A** vegyület képletének meghatározása:

$$10 \text{ g szamárium: } 10 \text{ g} : 150,4 \text{ g/mol} = 0,0665 \text{ mol} \quad (1)$$

$$\text{A jód tömege: } 35,3 \text{ g} - 10 \text{ g} = 25,3 \text{ g} \quad (1)$$

$$\text{Anyagmennyisége: } 25,3 \text{ g} : 126,9 \text{ g/mol} = 0,199 \text{ mol} \quad (1)$$

$$0,199 \text{ mol} : 0,0665 \text{ mol} = 3 \quad (1)$$

A képlet: **SmI₃** (1) 5 pont

(Alternatív megoldás:

$$10 \text{ g szamárium} \quad 25,3 \text{ g jóddal egyesül} \quad /1/$$

$$\underline{150,4 \text{ g szamárium} \quad x}$$

$$x = 15,04 \cdot 25,3 \text{ g} = 380,5 \text{ g I} \quad /2/$$

$$380,5 / 126,9 = 3, \quad /1/$$

vagyis a képlet: SmI₃ /1/

Az **B** vegyület képletének meghatározása:

$$13,1 \text{ g szamárium: } 13,1 \text{ g} : 150,4 \text{ g/mol} = 0,0871 \text{ mol} \quad (1)$$

$$\text{A jód tömege: } 35,3 \text{ g} - 13,1 \text{ g} = 22,2 \text{ g} \quad (1)$$

$$\text{Anyagmennyisége: } 22,2 \text{ g} : 126,9 \text{ g/mol} = 0,175 \text{ mol} \quad (1)$$

$$0,175 \text{ mol} : 0,0871 = 2 \quad (1)$$

A képlet: **SmI₂**. (1) 5 pont

(Alternatív megoldás:

$$13,1 \text{ g szamárium reagál: } 35,3 \text{ g} - 13,1 \text{ g} = 22,2 \text{ g jóddal} \quad /1/$$

$$\underline{150,4 \text{ g szamárium} \quad x}$$

$$x = \frac{150,4 \text{ g} \cdot 22,2 \text{ g}}{13,1 \text{ g}} = 254,9 \text{ g I} \quad /2/$$

$$254,9 : 126,9 = 2, \quad /1/$$

vagyis a képlet: SmI₂ /1/

10 pont

7. feladat**A)**

$$a) \frac{20 \text{ g}}{20 \text{ g} + 100 \text{ g}} = 0,167 \quad 1 \text{ pont}$$

A keletkező oldat tömege: **120 g** 1 pont

Tömegszázalékos kálium-nitrát-tartalom: **16,7%** 1 pont

$$b) 100 \text{ g } 20\% \text{-os oldatban van } 80 \text{ g víz és } 20 \text{ g só.} \quad (1)$$

80 g víz az oldhatósági adat alapján $0,8 \cdot 31,6 \text{ g} = 25,28 \text{ g}$ sót képes oldani. (1)

Mi még 20 g sót adtunk, azaz összesen 40 g só van a pohárban (oldva vagy szilárdan). (1)

($40 \text{ g} - 25,28 \text{ g} = 14,72 \text{ g}$ só marad feloldatlanul.)

$$\text{Az oldat telített, tehát: } \frac{25,28 \text{ g}}{80 \text{ g} + 25,28 \text{ g}} = 0,24 \quad (1) \quad 4 \text{ pont}$$

A keletkező oldat tömege: **105,28 g** (105 g) 1 pont

Tömegszázalékos kálium-nitrát-tartalom: **24%** 1 pont

$$c) 200 \text{ g } 20\% \text{-os oldatban van } 40 \text{ g só és } 160 \text{ g víz.}$$

160 g víz az oldhatósági adat alapján $1,6 \cdot 31,6 \text{ g} = 50,56 \text{ g}$ sót képes oldani. (1)

Mi még 20 g sót adtunk, azaz összesen 60 g só van a pohárban (oldva vagy szilárdan). (1)

($60 \text{ g} - 50,56 \text{ g} = 9,44 \text{ g}$ só marad feloldatlanul.)

Az oldat most is telített. (1) 3 pont

A keletkező oldat tömege: **210,56 g** (211 g) 1 pont

Tömegszázalékos kálium-nitrát-tartalom: **24%** 1 pont

B)

$$30 \text{ }^\circ\text{C-on a telített oldat: } \frac{45,8 \text{ g}}{100 \text{ g} + 45,8 \text{ g}} = 0,314, \text{ azaz } 31,4 \text{ tömeg}\% \text{-os.} \quad (1)$$

Az *a)* esetben már $20 \text{ }^\circ\text{C-on}$ is oldat volt, tehát ez itt is **biztosan oldat**. (1)

A *b)* esetben az összes só feloldódásakor $40 \text{ g} / 120 \text{ g} = 0,333$, azaz $33,3\%$ -os lenne, vagyis ebben az esetben marad feloldatlan só. (1)

80 g víz az oldhatósági adat alapján $0,8 \cdot 45,8 \text{ g} = 36,64 \text{ g}$ sót képes oldani.

$40 \text{ g} - 36,64 \text{ g} = \mathbf{3,36 \text{ g}} \text{ só marad feloldatlanul.}$ (1)

A *c)* esetben az össze só feloldódásakor $60 \text{ g} / 220 \text{ g} = 0,273$, azaz $27,3\%$ -os lenne, (1)

vagyis ebben az esetben **az összes só feloldódik**. (1) 6 pont

(Minden más módon levezetett helyes megoldás maximális pontszámot ér.) **20 pont**

Felterjeszthetők a legalább 75 pontot elért dolgozatok, VAGY a 10 legjobb – bármilyen pontszámú – dolgozat.